

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№9

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar

Crossref

OpenAIRE

CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

9-jild
9-son
Sentyabr, 2026

September, 2026
Volume 9
Number 9

**ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА**
**Научно-практический
электронный журнал**

INNOVATIVE ECONOMY
**Electronic scientific and
practical journal**

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Учредитель:

Каршинский государственный технический университет

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369.

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор, академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

INVESTITSION FAOLIYAT JARAYONIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH

Serkayev Sardor Basharovich

ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В ИНВЕСТИЦИОННОМ ПРОЦЕССЕ

Серкаев Сардор Баширович

ECONOMETRIC MODELING OF THE EFFICIENCY OF ECONOMIC RESOURCE UTILIZATION IN THE INVESTMENT PROCESS

Serkaev Sardor Basharovich

Annotatsiya. Mazkur maqolada 2000–2025-yillar davomida Qashqadaryo viloyatida investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlarining o'zgarish dinamikasi kompleks tarzda tahlil qilingan. Tadqiqotda vaqt qatori yondashuvi asosida tendensiyaviy, statistik, qiyosiy va dinamik tahlil usullari qo'llanilib, iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining uzoq muddatli rivojlanish qonuniyatlari aniqlangan.

Kalit so'zlar. Investitsion faoliyat, iqtisodiy resurslar, iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi, investitsiya samaradorligi, tendensiyaviy tahlil, statistik tahlil, dinamik tahlil, vaqt qatorlari, AR(1) modeli, ekonometrik modellashtirish, prognozlash.

Аннотация. В данной статье проведён комплексный анализ динамики показателей эффективности использования экономических ресурсов в процессе инвестиционной деятельности в Кашкадарьинской области за 2000–2025 годы. В исследовании на основе подхода временных рядов применены методы трендового, статистического, сравнительного и динамического анализа, что позволило выявить долгосрочные закономерности развития эффективности использования экономических ресурсов.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, экономические ресурсы, эффективность использования экономических ресурсов, эффективность инвестиций, трендовый анализ, статистический анализ, динамический анализ, временные ряды, модель AR(1), эконометрическое моделирование, прогнозирование.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the dynamics of indicators of the efficiency of economic resource utilization in the investment activity process in the Kashkadarya Region over the period 2000–2025. Based on a time-series approach, the study employs trend, statistical, comparative, and dynamic analysis methods, which made it possible to identify long-term patterns in the development of the efficiency of economic resource utilization.

Keywords: investment activity, economic resources, efficiency of economic resource utilization, investment efficiency, trend analysis, statistical analysis, dynamic analysis, time series, AR(1) model, econometric modeling, forecasting.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida globallashtirish jarayonlarining jadallashuvi, investitsion faollikning ortishi va raqamli iqtisodiyotning izchil rivojlanishi iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish masalasini davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylantirmoqda. Har qanday mamlakatning barqaror

iqtisodiy o'sishi, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda hududlarning raqobatbardoshligini oshirish investitsion resurslardan oqilona foydalanish darajasiga bevosita bog'liq. Shu sababli investitsion faoliyat samaradorligini baholash, mavjud iqtisodiy resurslarning qay darajada samarali safarbar etilayotganini aniqlash

hamda ularning iqtisodiy natijalarga ta'sirini ekonometrik usullar asosida tahlil qilish bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida ham iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, investitsiya muhitini yaxshilash, xususiylar investitsiyalar hajmini kengaytirish, hududlar investitsion jozibadorligini oshirish va iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini yuksaltirish bo'yicha tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatda ishlab chiqarishning texnologik yangilanishi, infratuzilmaning rivojlanishi, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash hamda investitsion faoliyatni rag'batlantirish bo'yicha qabul qilinayotgan strategik dasturlar iqtisodiy rivojlanishning sifat jihatidan yangi bosqichini shakllantirmoqda. Bunday sharoitda investitsiya hajmi bilan iqtisodiy o'sish, mehnat unumdorligi, kapital qaytimi va resurslardan foydalanish samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlikni ilmiy asosda aniqlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash faqat statistik ko'rsatkichlarni tahlil qilish bilangina cheklanmay, balki iqtisodiy jarayonlar o'rtasidagi funksional bog'liqliklarni aniqlashni ham talab etadi. Shu nuqtai nazardan ekonometrik modellash usullari investitsiyalar, asosiy kapitalga yo'naltirilgan mablag'lar, mehnat resurslari, ishlab chiqarish fondlari va yakuniy iqtisodiy natijalar o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlarini miqdoriy baholash imkonini beradi. Zamonaviy regressiya modellari, vaqt qatori modellari, panel ma'lumotlar tahlili hamda prognozlash usullari investitsion qarorlarning samaradorligini baholash va istiqboldagi rivojlanish tendensiyalarini aniqlashda muhim ilmiy vosita hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotda investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholashning nazariy-uslubiy asoslari yoritiladi, resurslardan foydalanish darajasini tavsiflovchi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar tizimlashtiriladi hamda ular asosida ekonometrik modellar ishlab chiqiladi. Tadqiqot davomida investitsiyalar hajmi, asosiy kapitalga investitsiyalar, mehnat resurslari, ishlab chiqarish quvvatlari va yalpi hududiy mahsulot (yoki yalpi ichki mahsulot) o'rtasidagi bog'liqlik statistik va ekonometrik usullar yordamida tahlil qilinadi. Shuningdek, iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning elastiklik darajasi baholanib, istiqboldagi rivojlanish tendensiyalari prognoz qilinadi. Tadqiqotning ilmiy ahamiyati investitsion faoliyat samaradorligini kompleks baholashning ekonometrik yondashuvlarini takomillashtirish, iqtisodiy resurslardan foydalanishning samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash hamda ularning o'zaro bog'liqligini matematik-statistik usullar asosida asoslab berish bilan belgilanadi. Shu jihatdan, investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash va ekonometrik modellash nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham dolzarb bo'lib, mamlakatning investitsion

salohiyatini oshirish, iqtisodiy o'sishni jadallashtirish va resurslardan foydalanish samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiluvchi ilmiy tavsiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi.

ADABYOTLAR SHARHI

Tashkilotlarda investitsiya faoliyati samaradorligini baholash hamda uning monitoringini tashkil etish masalalari uzoq yillardan buyon mahalliy va xorijiy iqtisodchi olimlarning ilmiy izlanishlarida muhim o'rin egallab kelmoqda. Mazkur yo'nalishdagi nazariy va amaliy yondashuvlar A. Smit, D. Rikardo, J. Keynes, A. Marshall, P. Samuelson, L. Alfaro, B. Fridman, L. Abalkin, A. Dedikov, L. Grigorev, G. Birman, S. Shmidt, I. I. Mazur, V. D. Shapiro, N. G. Olderogge hamda boshqa ko'plab xorijiy olimlarning ilmiy asarlarida keng yoritilgan. [1-4] Ularning tadqiqotlarida investitsiya faoliyatining iqtisodiy mazmuni, samaradorligini baholash mezonlari, monitoring mexanizmlari va investitsion qarorlar qabul qilishning metodologik asoslari atroflicha tahlil qilingan.

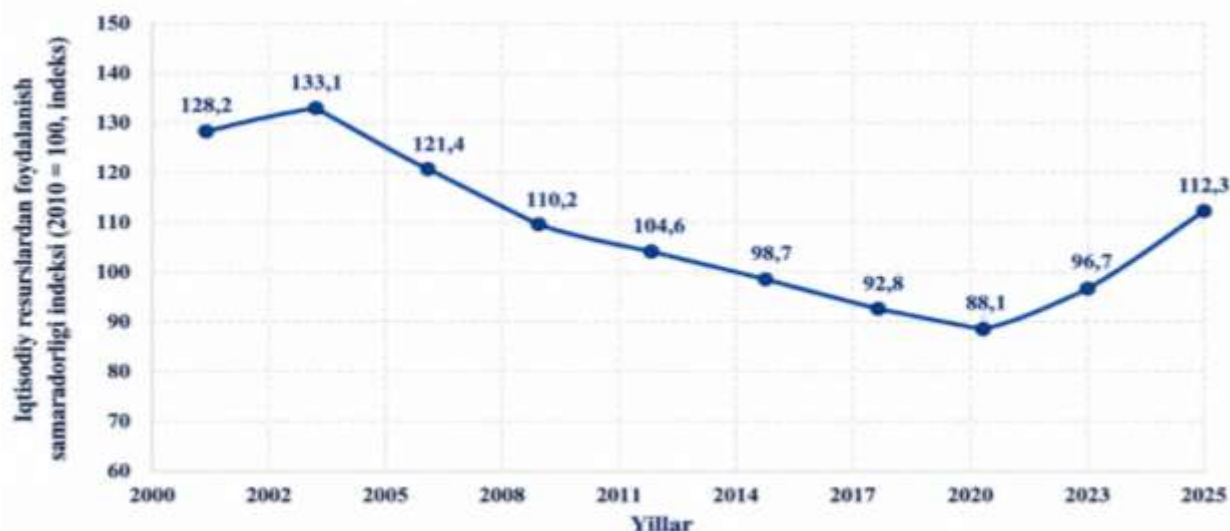
Mazkur yo'nalishda mamlakatimiz iqtisodchi olimlari tomonidan ham salmoqli ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Xususan, investitsiya jarayonlarini rivojlantirish, investitsiya faolligini rag'batlantirish mexanizmlari, investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini baholash hamda tashkilotlarda investitsiya resurslaridan foydalanish natijadorligini oshirish masalalari B. Berkinov, D. G'ozibekov, E. Maxmudov, Sh. Yuldashev, Sh. X. Nazarov, N. N. Oblomuradov, A. A. Sobirov, Sh. Mustafakulov, B. Muminov [5] va boshqa mahalliy olimlarning ilmiy ishlarida o'z aksini topgan. Ushbu tadqiqotlar investitsiya faoliyatini takomillashtirish, iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish va investitsion boshqaruvning zamonaviy mexanizmlarini ishlab chiqishda muhim ilmiy-uslubiy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

TADDIQOT METADOLOGIIYASI

Mazkur tadqiqotda investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlari tendensiyaviy, statistik, qiyosiy hamda dinamik tahlil usullari asosida o'rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqot doirasida 2000–2025-yillar oralig'ida investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichining vaqt bo'yicha o'zgarish dinamikasi tizimli va ekonometrik yondashuv asosida tahlil qilindi [8, 9]. Mazkur tahlil iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining uzoq muddatli tendensiyalarini aniqlash, investitsiya hajmi, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar, mehnat resurslari hamda innovatsion faollik kabi omillarning ta'sirini baholash imkonini beradi. Shuningdek, ekonometrik modellar yordamida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining kelgusidagi rivojlanish yo'nalishlari prognoz qilinib, investitsiya siyosatini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar shakllantiriladi.

1-rasm. 2000–2025-yillarda investitsion faoliyat jarayonida resurslardan foydalanish samaradorligi dinamikasi (Qashqadaryo viloyati misolida)

Grafik natijalari tahlili shuni ko'rsatadiki, 2000–2025-yillar davomida investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi indeksi notekis dinamikaga ega bo'lgan. Tahlilning dastlabki bosqichida samaradorlik indeksi yuqori qiymatlarni namoyon etgan bo'lsa, keyingi yillarda uning bosqichma-bosqich pasayishi kuzatilgan. Bu holat investitsiya resurslarining tarkibiy o'zgarishi, ishlab chiqarish samaradorligining pasayishi hamda tashqi va ichki iqtisodiy omillar ta'siri bilan izohlanadi. 2020-yilda samaradorlik indeksi eng past darajaga tushgan bo'lsa, 2023–2025-yillarda investitsiya faolligining oshishi, iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilish va resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan islohotlar natijasida ko'rsatkichning tiklanish tendensiyasi kuzatilgan. Mazkur holat investitsiya siyosatining iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishdagi muhim rolini tasdiqlaydi.

2006–2014-yillar davomida investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi nisbatan barqarorlashganligi kuzatildi. Ushbu davrda samaradorlik ko'rsatkichlari ma'lum diapazonda tebranib, investitsiya resurslarini boshqarish va ulardan foydalanish mexanizmlarining barqarorlashuv bosqichiga o'tilganligini ifodalaydi. Mazkur davrda investitsiyalar hajmining oshishi, ishlab chiqarish infratuzilmasining rivojlanishi hamda iqtisodiy resurslardan foydalanishning takomillashuvi natijasida samaradorlik ko'rsatkichlari nisbatan muvozanatlashgan. Shu bilan birga, ayrim yillarda kuzatilgan qisqa muddatli tebranishlar investitsion jarayonlarning makroiqtisodiy omillar, bozor kon'yunkturasi va hududiy rivojlanish xususiyatlariga yuqori darajada bog'liqligini ko'rsatadi.

2015–2020-yillar davri iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining pasayish tendensiyasi bilan tavsiflanadi. Ayniqsa, 2020-yilda samaradorlik indeksi tahlil qilinayotgan davr bo'yicha eng quyi darajaga tushgan. Mazkur holat investitsiya faolligining sekinlashuvi, ishlab chiqarish quvvatlaridan to'liq foydalanilmaganligi, resurslar taqsimotidagi nomutanosibliklar hamda global iqtisodiy beqarorlikning

hudud iqtisodiyotiga ta'siri bilan izohlanishi mumkin. Ushbu davr iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha institutsional va investitsion chora-tadbirlarni amalga oshirish zaruratini ko'rsatadi.

2021-yildan boshlab esa iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligida tiklanish va o'sish tendensiyasi kuzatiladi. Xususan, 2021–2025-yillar davomida samaradorlik indeksining bosqichma-bosqich ortishi investitsiya muhitining yaxshilanishi, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmining kengayishi, ishlab chiqarish jarayonlariga zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi hamda resurslarni boshqarish tizimining takomillashuvi bilan izohlanadi. Natijada, iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi qayta tiklanib, barqaror o'sish bosqichiga o'tgani kuzatiladi. Mazkur tendensiya investitsion siyosatning hudud iqtisodiyoti samaradorligini oshirishdagi muhim ahamiyatini tasdiqlaydi hamda kelgusida ekonometrik prognozlash uchun ishonchli empirik asos yaratadi.[11]

Statistik tahlil natijalari iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining vaqt davomida o'zgarish tendensiyalarini tasdiqlaydi. Tahlil qilinayotgan davrda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi indeksining eng yuqori qiymati tadqiqotning dastlabki yillarida, eng quyi qiymati esa 2020-yilda kuzatilgan. Maksimal va minimal qiymatlar o'rtasidagi tafovut resurslardan foydalanish samaradorligining yillar kesimida sezilarli darajada o'zgarib borganligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, o'rtacha arifmetik qiymat va median ko'rsatkichlarining bir-biriga yaqinligi ma'lumotlar taqsimotining nisbatan muvozanatli ekanligini hamda keskin chetlanishlar soni ko'p emasligini anglatadi.

Shuningdek, tahlil natijalari dastlabki yillarda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlarining o'zgaruvchanlik darajasi yuqori bo'lganligini, keyingi yillarda esa tebranish amplitudasi nisbatan kamayib, barqarorlashuv jarayoni kuzatilganligini ko'rsatadi. Bu holat investitsion

faoliyatni boshqarish mexanizmlarining takomillashuvi, investitsiya resurslarini taqsimlash samaradorligining ortishi, ishlab chiqarish jarayonlarida zamonaviy texnologiyalarning keng joriy etilishi hamda hudud iqtisodiyotida institutsional islohotlarning izchil amalga oshirilishi bilan izohlanadi. Natijada, investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi bosqichma-bosqich barqarorlashib, iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi muhim omillardan biriga aylanganligi kuzatiladi.

Umuman olganda, tendensiyaviy tahlil natijalari investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan

foydalanish samaradorligi uzoq muddatli istiqbolda murakkab va bosqichma-bosqich o'zgaruvchi tendensiyaga ega ekanligini ko'rsatdi. Tahlil natijalariga ko'ra, ayrim davrlarda samaradorlik ko'rsatkichlarining pasayishi kuzatilgan bo'lsa-da, keyingi yillarda investitsiya muhitining yaxshilanishi, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmining ortishi, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish hamda innovatsion texnologiyalarning joriy etilishi natijasida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligida tiklanish va barqaror o'sish tendensiyasi shakllangan.

1-jadval.

Investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichi uchun tuzilgan vaqtli qator modeli⁴²

Tip	Modelning matematik shakli	z-statistika	p-qiymat	R ²
AR(1)	$(IRS_t = 8.214 + 0.938696 \times IRS_{t-1})$	9.767 16.35	<0.00000 <0.000001	0.88

Mazkur natijalar iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini ekonometrik modellashirish, prognozlash hamda hududlarda investitsiya siyosatini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishda muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Olingan natijalarga ko'ra, modeldagi autoregressiv koeffitsient (0,938696) musbat va 1 ga yaqin qiymatga ega bo'lib, bu investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining joriy davrdagi qiymati avvalgi davr ko'rsatkichiga kuchli darajada bog'liqligini ko'rsatadi. Mazkur natija iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi yuqori darajada inertsion xususiyatga ega ekanligini, ya'ni investitsion jarayonda yuz berayotgan o'zgarishlar qisqa muddatda keskin emas, balki bosqichma-bosqich shakllanishini anglatadi. Bu esa investitsiya siyosatining ta'siri vaqt o'tishi bilan namoyon bo'lishini va iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligida barqaror dinamik tendensiya mavjudligini tasdiqlaydi. Model parametrlarining statistik ahamiyatligi ham yuqori darajada ekanligi aniqlandi. Xususan, z-statistika qiymati 9,767 ga teng bo'lib, p-qiymatning 0,000001 dan kichikligi

autoregressiv koeffitsientning statistik jihatdan ishonchli ekanligini ko'rsatadi. Demak, model parametrlarining barchasi belgilangan ishonchlik darajasida ahamiyatli bo'lib, olingan natijalar asosida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining dinamik rivojlanish qonuniyatlari bo'yicha ilmiy xulosalar chiqarish mumkin. Shuningdek, modelning determinatsiya koeffitsienti ($R^2 = 0,86$) yuqori qiymatga ega bo'lib, iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichidagi o'zgarishlarning 86 foizi AR(1) modeli orqali izohlanishini bildiradi. Bu esa modelning empirik ma'lumotlarga mosligi yuqori ekanligini hamda prognozlash imkoniyatlari yetarli darajada ishonchli ekanligini ko'rsatadi. Modelning o'rtacha mutlaq foiz xatoligi ($MAPE = 3,50\%$) 5 foizdan past bo'lgani sababli, model prognoz aniqligi yuqori bo'lgan ekonometrik model sifatida baholanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, qurilgan AR(1) modeli investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi dinamikasini ishonchli tavsiflaydi hamda ushbu ko'rsatkichning qisqa va o'rta muddatli prognozlarini ishlab chiqishda samarali analitik vosita bo'lib xizmat qiladi.

2-jadval.

Investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichining 2026–2030-yillarga prognoz qiymatlari

Ko'rsatkichlar	2026	2027	2028	2029
Iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi indeksi (2010 = 100)	113,84	115,12	116,47	117,95

⁴² Muallif ishlanmasi

Prognoz natijalariga ko'ra, 2026–2030-yillar davomida investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligida barqaror o'sish tendensiyasi kuzatilishi kutilmoqda. Xususan, 2026-yilda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi indeksi 113,84 ga yetishi prognoz qilinayotgan bo'lsa, 2027-yilda ushbu ko'rsatkich 115,12 ga, 2028-yilda 116,47 ga, 2029-yilda 117,95 ga hamda 2030-yilda 119,38 ga yetishi kutilmoqda. Prognoz natijalari iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining kelgusi yillarda izchil va barqaror ravishda oshib borishini ko'rsatadi. Mazkur ijobiy tendensiya hududda investitsiya muhitining yanada yaxshilanishi, asosiy kapitalga yo'naltirilayotgan investitsiyalar hajmining ortishi, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish hamda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan institutsional islohotlarning izchil amalga oshirilishi bilan izohlanadi. Shu bois, olingan prognoz natijalari investitsion faoliyatni samarali boshqarish, iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanish va hududning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash bo'yicha strategik qarorlar qabul qilishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalariga ko'ra, 2000–2025-yillar davomida investitsion faoliyat jarayonida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi notekis dinamikaga ega bo'lib, tahlil davrining ayrim bosqichlarida pasayish tendensiyasi kuzatilgan bo'lsa-da, 2021-yildan boshlab samaradorlik ko'rsatkichlarining tiklanishi va barqaror o'sish tendensiyasi shakllangan. Ushbu holat hududda investitsiya muhitining yaxshilanishi, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmining ortishi, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish hamda innovatsion texnologiyalarning keng joriy etilishi natijasida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi oshib borayotganligini ko'rsatadi. Qurilgan AR(1) autoregressiv modeli iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining joriy davrdagi qiymati avvalgi davr ko'rsatkichiga yuqori darajada bog'liqligini tasdiqladi. Model parametrlarining statistik ahamiyatligi, determinatsiya koeffitsientining yuqoriligi ($R^2 = 0,86$) hamda prognoz xatoligining pastligi ($MAPE = 3,50\%$) modelning amaliy jihatdan ishonchli ekanligini va iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini prognozlashda samarali vosita bo'lib xizmat qilishini ko'rsatdi. Prognoz natijalariga ko'ra, 2026–2030-yillarda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi barqaror o'sish tendensiyasini saqlab qolishi kutilmoqda.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi: investitsiya resurslarini iqtisodiyotning yuqori samaradorlikka ega tarmoqlariga yo'naltirish orqali resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish; investitsion loyihalarni baholash va tanlashda ekonometrik modellarni hamda prognozlash usullaridan keng foydalanish; ishlab chiqarish jarayonlariga innovatsion va resurs tejovchi texnologiyalarni joriy etishni jadallashtirish; investitsion faoliyat samaradorligini muntazam monitoring qilish va baholashning raqamli axborot tizimlarini

rivojlantirish; hududlar kesimida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash va prognozlash bo'yicha zamonaviy ekonometrik yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish.

Mazkur takliflarning amalga oshirilishi investitsion faoliyat samaradorligini oshirish, iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlash, hududning investitsion jozibadorligini kuchaytirish hamda Qashqadaryo viloyatining uzoq muddatli barqaror iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABYOTLAR

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / пер. с англ. проф. Любимова Н. Н. под ред. Куракова Л.П. М.: "Гелиос АРВ", 1999. С. 7.
2. Alfaro L., Rodriguez-Clare A. Multinationals and Linkages: Evidence from Latin America // *Economic*. - 2004. No 4. P. 113–172.
3. Бирман Г., Шмидт С. Экономический анализ инвестиционных проектов М.: - Банки и биржи ЮНИТИ, 1997. – С. 613.
4. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов / Под общ. ред. И.И.Мазура.- М.: ЗАО Издательство "Экономика", 2001. – С. 276.
5. В.В.Беркинoв va b.q. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. T.: Iqtisod, 2011. - 128b
6. Махматкулов, Г. Х. (2026). ЭКОНОМЕТРИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ОБЪЕМА РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ В ТОРГОВОЙ СИСТЕМЕ. *Инновационная экономика*, 1(1), 179-183. <https://doi.org/10.70769/3030-315X.II.1.1.2026.36>
7. Makhmatkulov, G. (2025). METHODOLOGY DEVELOPMENT RETAIL MARKETING AND TRADING SYSTEM. *Innovation Science and Technology*, 1(12).
8. Холмунинович, М. Ф. (2025). Савдо хизматларини инновацион ривожлантиришнинг асосий индикаторларини кўп вариантли моделлар асосида прогнозилаш. *Рaqамли iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (11), 1296-1304.
9. Maxmatkulov, G. O. X. (2023). Savdo xizmatlari tarmog'ini rivojlantirish masalalariga tizimli yondoshuv. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(10), 175-182
10. Maxmatkulov, G. (2023). Savdo korxonalarining innovatsion faoliyatini ekonometrik modellash tirish. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 24(6), 33-38.
11. Kh, G. (2022). Makhmatkulov. Econometric modeling of innovative activities of trading enterprises in a healthy competitive environment. *Экономика и предпринимательство*, 8.
12. Maxmatkulov, G. O. (2022). A complex systemic issue of the development of the network of trade services. *Development and innovations in science*, 1(16), 10-13.
13. Махматкулов, F. (2022). Аҳолига савдо хизматларини инновацион ривожлантириш салоҳиятини баҳолашда тренд моделларини танлаш мезонлари (қашқадарё вилояти мисолида). *Ekonomika i obrazovaniye*, 23(4), 381-386.

14. Jo'rayev, F. D. (2021). Econometric modeling of the development and management of agricultural production based on cluster analysis (on the example of the 584 kashkadarya region). Экономика, (8), 584-590.

15. Jo'rayev, F. (2023). Agroklaster tizimini optimallashtirish usullari: noaniqlikni algoritmi va model yordamida minimallashtirish. Iqtisodiyot va ta'lim, 24(6), 306-314.

16. Rakhimov, A. N. (2026). Sanoat tarmoqlarini rivojlantirishning ilmiy nazariy asoslari va leontyev modelining xususiyatlari. THE INNOVATION ECONOMY, 2(01).

17. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. https://gov.uz/oz/miit/activity_page/investitsiyalar

18. <https://www.investopedia.com/terms/i/irr.asp>.

19. <https://ourworldindata.org/>

20. <https://stat.uz/uz/>

Muallif(lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Serkayev Sardor Basharovich Iqtisodiyot va pedagogika universiteti mustaqil tadqiqotchi / Серкаев Сардор Башарович Независимый исследователь в Университете экономики и педагогики / Serkaev Sardor Basharovich Independent Researcher at the University of Economics and Pedagogy

E-mail: xsattorov908@gmail.com

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz